

Validizácia slovenskej verzie dotazníka BEMAS-SK na meranie benígnej a malígnej závisti.

Validation of the Slovak version of the BEMAS-SK questionnaire for measuring benign and malicious envy.

Šebová, D.

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
University of St. Cyril and Methodius in Trnava

Abstrakt: Príspevok sa zaoberá validizáciou slovenskej verzie dotazníka BeMaS-SK, určeného na meranie benígnej a malígnej závisti v populácii dospelých na Slovensku. Hlavným cieľom štúdie bolo overenie faktorovej štruktúry, konštruktivej validity a vnútornej konzistencie nástroja. Výskumná vzorka pozostávala zo 127 respondentov vo veku 18 – 65 rokov. Pomocou exploratívnej faktorovej analýzy boli identifikované dva faktory zodpovedajúce teoretickému konceptu benígnej a malígnej závisti, čím bola potvrdená konštruktová validita dotazníka. Vnútorná konzistencia dotazníka bola overená prostredníctvom Cronbachovej alfy s hodnotou 0,815, čo svedčí o dobrej reliabilite nástroja. Štúdia poukazuje na význam rozlišovania medzi pozitívnymi a negatívnymi aspektmi závisti a upozorňuje na možnosť ich diferencovaného merania v slovenskom jazykovom a kultúrnom prostredí. Výsledky podporujú použiteľnosť dotazníka BeMaS-SK v budúcich výskumoch a aplikovanej psychologickej praxi, najmä v oblasti výskumu sociálnych emócií a interpersonálnej motivácie.

Kľúčové slová: benígna závisť, malígna závisť, BeMaS-SK, faktorová analýza, konštruktová validita

Abstract: The article focuses on the validation of the Slovak version of the BeMaS-SK questionnaire, designed to measure benign and malicious envy in the adult population in Slovakia. The main aim of the study was to verify the factor structure, construct validity, and internal consistency of the instrument. The research sample consisted of 127 respondents aged between 18 and 65 years. Using exploratory factor analysis, two factors corresponding to the theoretical concept of benign and malicious envy were identified, thereby confirming the construct validity of the questionnaire. The internal consistency of the instrument was assessed using Cronbach's alpha, which reached a value of 0.815, indicating good reliability. The study highlights the importance of distinguishing between positive and negative aspects of envy and emphasizes the potential for their differentiated measurement within the Slovak linguistic and cultural context. The results support the applicability of the BeMaS-SK questionnaire in future research and applied psychological practice, particularly in the field of social emotions and interpersonal motivation.

Keywords: benign envy, malicious envy, BeMaS-SK, factor analysis, construct validity

1. ÚVOD

Závisť je nepríjemná emócia, ktorú jednotlivec pociťuje pri porovnávaní sa s inou osobou a toto porovnanie pre neho nevychádza víťazne. Pri závisťi jednotlivec pociťuje potrebu zmenšiť pomyselnú priepasť medzi sebou a osobou ktorej závidí. Spôsoby, ako sa závidiaci jednotlivec vyrovnáva so svojou nepriaznivou pozíciou môžu byť deštruktívne, ale aj motivujúce a aktivizujúce (Van de Ven et al., 2009; Yuin et al., 2020; Miceli & Castelfranchi, 2007; Smith & Kim, 2007). Cieľom príspevku je overenie dotazníka BeMaS-SK, ktorý meria prežívanie závisťi z typologického pohľadu v slovenskej populácii (Crucius & Lange, 2015). Overenie bolo realizované faktorovou analýzou a na Slovensku predstavuje nový merací nástroj na meranie benígneho a malígneho typu prežívanej závisťi. Práca bola vypracovaná s rešpektovaním etických princípov. Na závisť sa primárne nazeralo z unitárneho prístupu a bola chápaná ako jeden konštrukt zahŕňajúci súbor nepriaznivých prejavov, ako bolesť, nepríjemný pocit, nepriateľský pocit, nespravodlivosť, zlosť, hnev, emocionálne zranenie, strata homeostázy, narušenie pozitívneho sebaobrazu, prežívanie pocitu menejcennosti, odporu a nepriateľstva (Smith & Kim, 2007; Cohen-Carash & Larson, 2017). V období posledných dvadsiatich rokov bolo zverejnených niekoľko teoretických výstupov (Van de Ven et al., 2009; Crucius & Mussweiler, 2011; Van de Ven et al., 2011; Crucius & Lange, 2015; Van de Ven, 2016) zameriavajúcich sa na pozitívnu stránku závisťi a jej spoločensky prijateľných reakcií.

2. CIELE VÝSKUMU

V rámci výskumnej štúdie sme sa zamerali na overenie faktorovej štruktúry, validity a vnútornej konzistencie slovenskej verzie dotazníka BeMaS-SK na dospeljej populácii na Slovensku.

Stanovili sme si nasledovné ciele:

- 1) overiť faktorovú štruktúru slovenskej verzie dotazníka BeMaS-SK pomocou faktorovej analýzy. Pre identifikáciu najvhodnejšieho riešenie dotazníka sme testovali dvojfaktorový model navrhnutý v originálnom dotazníku BeMaS (Lange & Crucius, 2015).
- 2) overiť vnútornú konzistenciu slovenskej verzie dotazníka BeMaS-SK

3. MATERIÁL A METÓDY

Dotazník obsahuje 10 otázok, 5 otázok je zameraných na meranie benígnej závisťi a 5 otázok je zameraných na meranie malígnej závisťi. Položky merajúce benígnu závisť sú zamerané na zvýšené úsilie, vzhládanie k referenčnej osobe (Ak má niekto vynikajúce kvality, úspechy , alebo vlastníctvo , snažím sa získať ich aj pre seba). Položky merajúce malígnu závisť sa zameriavajú na pocity pohoršenia voči referenčnej osobe, všeobecné pocity hnevu pri porovnávaní sa smerom nahor (Ak majú druhý ľudia to čo chcem, želim si, aby o to prišli). Položky sú hodnotené na 6 bodovej Likertovej škále 1- absolútne nesúhlasím až 6- úplne súhlasím. Výsledné skóre sa vypočíta pomocou aritmetického priemeru položiek pre benígnu

závisť a aritmetického priemeru položiek pre malígnu závisť. Vyššie dosiahnutý priemer označuje typ prežívanj závisťi. $\alpha = .79 - .90$ bodu. Vnútoraná konzistencia položiek pre malígnu závisť $\alpha = .83 - .91$ bodu (Crusius & Lange, 2015).

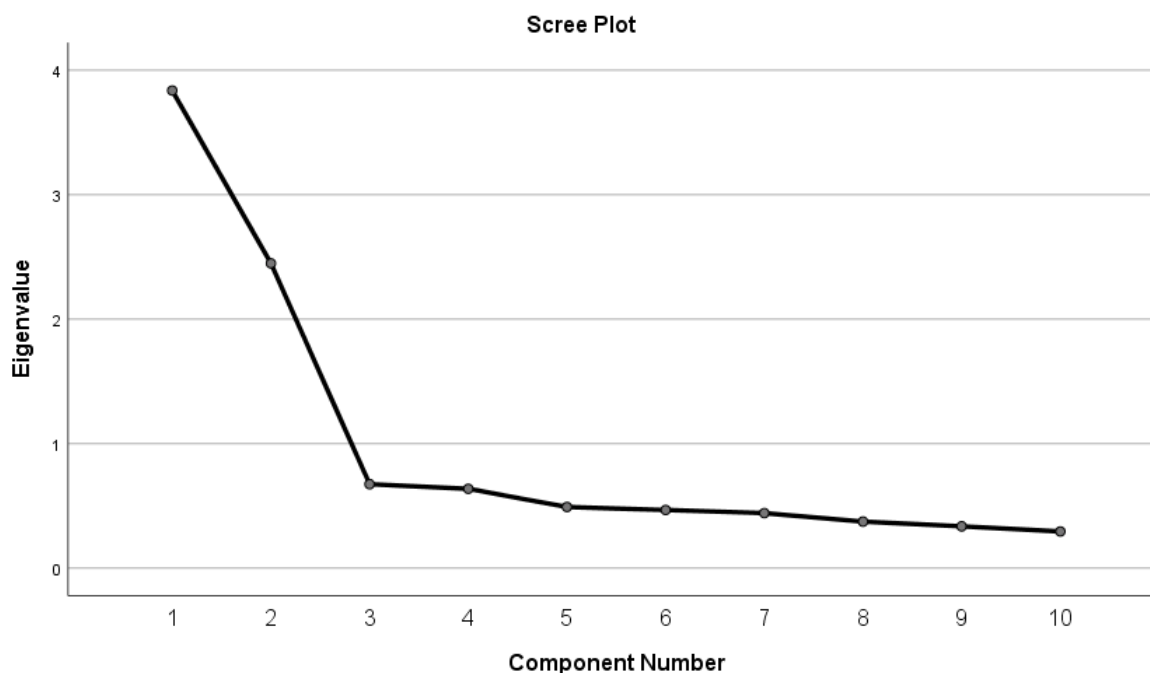
Výskumnú vzorku tvorilo 127 dospelých respondentov. Výskumu sa zúčastnilo 55 mužov (43,3 %) a 72 žien (56,7 %). Zber dát prebiehal v mesiacoch máj 2024 až december 2024. Dáta boli zbierané pomocou preloženého dotazníka BeMaS-SK z nemeckého originálu BeMaS (Lange & Crusius, 2015). Preklad do slovenského jazyka bol realizovaný za pomoci nemeckého psychológa hovoriaceho po slovensky a slovenských psychológov hovoriacich po nemecky.

Dáta boli zberané cez webovú stránku click4survey.sk. Reliabilita zberaných údajov bola zabezpečená pomocou výzvy respondentom v úvode dotazníkovej batérie, aby dotazník vyplnili iba v prípade, že budú odpovedať dobrovoľne a pravdivo. Výzva na vyplnenie dotazníka bola posielaná študentom Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave pre dennú aj externú formu štúdia. Zároveň bola posielaná náhodným osobám na ich emailovú adresu. Získané dáta boli následne prevedené z Excelu do štatistického súboru SPSS v. 26 a vyhodnotené pomocou faktorovej analýzy.

4. VÝSLEDKY

Cieľ: 1) overiť faktorovú štruktúru slovenskej verzie dotazníka BeMaS-SK pomocou faktorovej analýzy.

Overenie faktorovej štruktúry slovenskej verzie dotazníka BeMaS-SK prebehlo pomocou faktorovej analýzy. Pre identifikáciu najvhodnejšieho riešenia bola overovaný dvojfaktorový model. Sutinový graf FA dotazníka BeMaS-SK identifikoval pred zlomom dva faktory (Graf 1).

1 Sutinový graf identifikovaných faktotov

Zdroj: Autorka výskumu

Výsledky identifikovaných faktorov zobrazujeme v tabuľke (Tabuľka 1). Faktorová analýza identifikovala dva faktory v dotazníku BeMaS-SK.

Tabuľka 1 Identifikované faktory FA BeMaS-SK

Komponenty	Initial Eigenvalues		
	Spolu	% Variancie	Kumulatívne %
1	3,837	38,368	38,368
2	2,448	24,482	62,850

Zdroj: Autorka výskumu

Tabuľka vlastných hodnôt a percent vysvetliteľnej variability dotazníka BeMaS-SK (Tabuľka 2) zobrazuje potvrdenie rozdelenia otázok dotazníka podľa nemeckého originálu na benígnu a malígnu závisť. Otázky sú zhodne rozdelené, benígna závisť je meraná pomocou otázok B1(0,808), B2(0,800), B4(0,796), B5(0,761), B3(0,657), malígna závisť je meraná pomocou otázok M3(0,837), M5(0,823), M2(0,805), M4(0,734), M1(0,684).

Tabuľka 2 Vlastné hodnoty a percentá vysvetliteľnej variability

	Komponent									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Malígna	0,837	0,823	0,805	0,743	0,684	0,033	-0,005	-0,096	0,251	0,367
Benígna	-0,027	0,142	0,083	-0,036	0,252	0,808	0,800	0,796	0,761	0,657

Zdroj: Autorka výskumu

Cieľ 2) overiť vnútornú konzistenciu slovenskej verzie dotazníka BeMaS-SK
Vnútorná konzistencia dotazníka BeMaS-SK bola overená pomocou Cronbachovej alfa (Tabuľka 3) s hodnotou 0,815 bodu.

Tabuľka 3 Vnútorná konzistencia dotazníka BeMaS-SK

Cronbachova alfa	N
0,815	217

Zdroj: Autorka výskumu

5. DISKUSIA

V rámci výskumu bola overovaná platnosť dotazníka BeMaS-SK pre meranie benígnej a malígnej závisť na slovenskej populácii dospelých respondentov. Pomocou faktorovej analýzy bolo potvrdené, že slovenskí respondenti vnímajú rozdiel v type prežívannej závisť na základe typologického delenia aj napriek tomu, že slovenský jazyk nepozná označenie neškodlivej – benígnej a škodlivej – malígnej závisť. Pomocou faktorovej analýzy boli

identifikované faktory Benígna závisť, ktorá bola meraná pomocou položiek B1 Keď závidím druhým, sústredím sa na to, ako by som mohol byť v budúcnosti rovnako úspešný, B2 Keď si všimnem, že iná osoba je v niečom lepšia ako ja, snažím sa aj ja zlepšiť, B3 Závisť voči druhým ma motivuje, aby som dosahoval svoje ciele, B4 Aj ja sa snažím dosiahnuť výborné úspechy ako majú iní ľudia a B5 Keď má niekto lepšie vlastnosti, úspechy alebo majetky ako ja, snažím sa ich získať aj ja. Do druhého faktora analýzy ktorý sme nazvali zlomyseľná - malígna závisť boli zaradené otázky: M1 Želám si, aby ľudia, ktorí ma v niečom prevyšujú, stratili svoju výhodu/nadradenosť, M2 Ak majú iní ľudia to, čo by som aj ja rád mal, najradšej by som im to zobral, M3 Mám nepriateľské pocity voči ľuďom, ktorým závidím, M4 Závisť spôsobuje, že nemám rád druhých ľudí, M5 Úspechy iných ľudí vo mne vyvolávajú hnev. Rozdelenie faktorov kopíruje preklad dotazníka BeMaS do ďalších zahraničných jazykov ako mutácie ázijských krajín ako čínština, hindština, Urdu. Z tohto dôvodu považujeme preklad dotazníka do slovenského jazyka za relevantný aj napriek tomu, že slovenčina pozná primárne závisť ako pojem s negatívnym konotátom.

Faktorová analýza potvrdila, že slovenskí respondenti vnímajú aj pozitívne prežívanie závisť. Slovenský slovný zvrät „Závidím v dobrom“ môže označovať benígny závisť. Vnútorňa konzistencia položiek dotazníka bola overená pomocou Cronbachovej alfy s výsledkom 0,815 bodu. Na základe výsledkov považujeme preloženú slovenskú verziu dotazníka BeMaS-SK za validnú a odporúčame ju používať v prípade potreby merania prežívania konštruktu závisť v budúcich výskumoch.

ZÁVER

Závisť je primárne skúmaná z unitárneho pohľadu a považovaná za negatívnu emóciu. Typologický pohľad prináša nové možnosti pre explorovanie jej pozitívneho prínosu pre závidiaceho. Nakoľko na Slovensku chýbal dotazník, ktorý by bol orientovaný na meranie pozitívnej, neškodnej – benígnej stránky závisť, rozhodli sme sa vyplniť toto biele miesto. Výskumom sa podarilo overiť platnosť dotazníka merajúceho benígny a malígny závisť pre populáciu dospelých a bola overená jeho platnosť a vnútorná konzistencia na slovenskej populácii dospelých. Dotazník BeMaS-SK teda považujeme za relevantný nástroj na meranie prežívanej závisť a odporúčame ho používať v prípade potreby budúcich výskumov.

LITERATÚRA / REFERENCES

- 1) Cohen-Carash, Y. & Larson, E.C. (2017). An Emotion Divided: Studying Envy Is Better Than Studying “Benign” and “Malicious” Envy. *Current Directions in Psychological Science*. 26(2):173-183. www.psychologicalscience.org/CDPS
- 2) Crusius, J. & Lange, J. (2015). Scoring, psychometrics & score interpretation, *BeMaS. German BeMaS Envy Scale (Lange & Crusius, 2015) | Dispositional Benign and Malicious Envy Scale (BeMaS) (bemas-envy-scale.github.io)*
- 3) Crusius, J. & Mussweiler, T. (2011). When People Want What Others Have: The Impulsive Side of Envious Desire. *Emotion* 12(1):142-53 DOI: [10.1037/a0023523](https://doi.org/10.1037/a0023523)
- 4) Miceli, M. & Castelfranchi, C. (2007). “The Envious Mind,” *Cognition and Emotion*, 21 (3), 449–79. DOI:[10.1080/02699930600814735](https://doi.org/10.1080/02699930600814735)

- 5) Smith, R.H. & Kim, S.H. (2007). Comprehending Envy. *Psychological Bulletin* 133 (1): 46-64.
[10.1037/0033-2909.133.1.46](https://doi.org/10.1037/0033-2909.133.1.46)
- 6) Van de Ven, N. et al. (2009). Leveling up and Down: the experiences of benign and malicious envy. *Emotion* 9(3), 419–429. <https://doi.org/10.1037/a0015669>
- 7) Van de Ven, N. et al. (2011). Why Envy Outperforms Admiration. *Personality and Social Psychology Bulletin* 37(6): 784–795. DOI: 10.1177/0146167211400421
- 8) Van de Ven, N. (2016). Envy and its consequences: Why it is useful to distinguish between benign and malicious envy. *Social and Personality Psychology Compass*, 10(6):337-349.
DOI: [10.1111/spc3.12253](https://doi.org/10.1111/spc3.12253)
- 9) Yui, F. J., Yap Yu Li, C. , Murugan, S.B. & Lee, T. (2020). Benign and Malicious Envy Scale: An Assessment of Its Factor Structure and Psychometric Properties. *Psychological Thought* 13(1):66-84. DOI: 10.37708/psyc.v13i1.389

Kontaktná adresa / Contact address:

Bc. Dana Šebová

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Slovenská republika

Email: dana.sebova@gmail.com

DOTAZNÍK BEMAS – SK

Autor: Crusius, J. & Lange, J. (2015)

Preklad a validácia pre slovenskú populáciu: Bc. Dana Šebová

	<i>Prosím prečítajte si výrok a vyjadrite svoj nesúhlas alebo súhlas podľa priloženej tabuľky</i>	1- Absolútne nesúhlasím	2- Nesúhlasím	3- Skôr nesúhlasím	4- Skôr súhlasím	5- Súhlasím	6- Úplne súhlasím
1 B1	Keď závidím druhým, sústredím sa na to, ako by som mohol byť v budúcnosti rovnako úspešný	1	2	3	4	5	6
2 M1	Želám si, aby ľudia, ktorí ma v niečom prevyšujú, stratili svoju výhodu/ nadradenosť.	1	2	3	4	5	6
3 B2	Keď si všimnem, že iná osoba je v niečom lepšia ako ja, snažím sa aj ja zlepšiť.	1	2	3	4	5	6
4 B3	Závišť voči druhým ma motivuje, aby som dosahoval svoje ciele.	1	2	3	4	5	6
5 M2	Ak majú iní ľudia to, čo by som aj ja rád mal, najradšej by som im to zobral.	1	2	3	4	5	6
6 M3	Mám nepriateľské pocity voči ľuďom, ktorým závidím	1	2	3	4	5	6
7 B4	Aj ja sa snažím dosiahnuť výborné úspechy ako majú iní ľudia.	1	2	3	4	5	6
8 M4	Závišť spôsobuje, že nemám rád druhých ľudí.	1	2	3	4	5	6
9 B5	Keď má niekto lepšie vlastnosti, úspechy alebo majetky ako ja, snažím sa ich získať aj ja.	1	2	3	4	5	6
10 M5	Úspechy iných ľudí vo mne vyvolávajú hnev.	1	2	3	4	5	6